

ಅಧ್ಯಾಯ-೨ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ

ಒೀತಿಕೆ : ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸದ್ಭಳಿಕೆ, ಕಾರ್ಯಶೀಲ ಕೃಷಿರಂಗ, ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಕೈಗಾರಿಕಾರಂಗ, ಯೋಜನಾಶೀಲ ವಾಣಿಜ್ಯ-ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿವೇಚನಾಶೀಲ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾರಿಗೆ-ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಪಾತ್ರ ಗಣನೀಯ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ವಿಸ್ಮಯಗಳು, ಸಾರಿಗೆ - ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬಜಲಾವಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮ ರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಂತರ್ಜಾಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ಕಿರಿದೆನಿಸಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಕಿ.ಮೀ.ಗಳ ದೂರ ಅಂತರವೆನಿಸದಂತಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಕಲ ಸಾಧನಗಳೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಮಾನವನ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದ ಟಾಲೆಮಿ ತನ್ನ 'ಎ ಗ್ರೆಡ್ ಟು ದ ಜಿಯಾಗ್ರಫಿ' ಎಂಬ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಊರುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ 'ಪುನ್ನಾಟ' (ಕಪಿಲಾ-ಕಾವೇರಿ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶ) ನಾಡನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವನೆಂದೂ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನ ಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪುನ್ನಾಟ ನಾಡು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕತ್ತೆ, ಹೆಸರಗತ್ತೆ, ಎತ್ತು, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು,

ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಕುದುರೆ, ಆನೆ, ರಥ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತವರ್ಗದವರು ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದರೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರಯಾಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಾಗಿದ್ದು, ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಹೈದರ್-ಟಿಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ, ರಾಜರ, ಸಾಮಂತರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ತುರ್ತು ರಸ್ತೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಇರುವ ರಸ್ತೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೂ ಅವರು ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹೈದರ್, ಟಿಪ್ಪು ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಹಲವಾರು ದಂಡಿನ ದಾರಿ, ಫಿರಂಗಿದಾರಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಾದ್ರಿಗಳು, ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೦ ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಕಡೆಯಿಂದ ಹನಗೋಡಿ-ಹೆಬ್ಬೂರು, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ, ಹಂಪಾಪುರ, ಮರವಳ್ಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಂಜನಗೂಡಿನತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದು, ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳು ಇವನ ವರದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.

೧೮೩೧-೪೧ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮೀಷನರುಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ, ಆನಂತರ ಬಂದ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನೊಂದಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಮೂಲಕ ಜೋಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಒಂದನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ನೂತನ ರಸ್ತೆಗಳ ಜೋಡಣೆ, ಸೇತುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾರಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮೋಟಾರುವಾಹನಗಳ ಸಂಚಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಚಾಮುಂಡಿ ಮೋಟಾರ್ಸ್ ಬಸ್ ಸಂಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ : ೧೯೪೩ರ ನಾಗಪುರ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ೧) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ೨) ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ೩) ಜಿಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ೪) ಜಿಲ್ಲಾ ಇತರೆ ರಸ್ತೆ ಹಾಗೂ ೫) ಹಳ್ಳಿ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ೨೦೦೬ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೬೭ ಕಿ.ಮಿ. ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ೧೧೪ ಕಿ.ಮೀ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ೩೭೮ ಕಿ.ಮೀ. ಹಳ್ಳಿರಸ್ತೆ, ೯೬ ಕಿ.ಮಿ. ಟಿ.ಡಿ.ಬಿ. ರಸ್ತೆ, ೨೦೪ ಕಿ.ಮೀ. ಅರಣ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಹಾಗೂ ೨೯೩

ಕಿ.ಮೀ. ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ರಸ್ತೆಗಳಿದ್ದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೧೨ ಕಿ.ಮೀ. ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯಾಗಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಭಾರಿ ಸೇತುವೆಗಳು ಇದ್ದವು. ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೨೪ ಕಿ.ಮೀ. ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರೆ, ೩೭೦ ಕಿ.ಮೀ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ೬೫೬ ಕಿ.ಮೀ. ಹಳ್ಳಿರಸ್ತೆಗಳು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಪರ್ಕ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ : ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ರಸ್ತೆಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಸ್‌ಡಿಪೋ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕಿನ ವಿವಿಧೆಡೆಗೆ ಮೈಸೂರು, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ, ಹುಣಸೂರು, ಕೆ.ಆರ್.ನಗರ, ಸಾರಿಗೆ ಘಟಕಗಳಿಂದ ಬಸ್‌ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಬಹಳಷ್ಟು ಗ್ರಾಮಗಳು ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಖಾಸಗಿ ವಾಹನ, ಮೆಟರೋಲ್, ವ್ಯಾನ್, ಗೂಡ್ಸ್ ಕ್ಯಾರಿಯರ್, ಮಿನಿಟೆಂಪೋ, ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಹಾಗೂ ಸರಕು ಸಾಗಣೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿವೆ.

ಮೋಟಾರು ವಾಹನ ನೋಂದಣಿ : ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯ, ಗೊಬ್ಬರ, ಸರಕು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಎತ್ತಿನಗಾಡಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಟ್ಟಣದ ಒಳಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕುದುರೆಗಾಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಕುದುರೆಗಾಡಿಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಟೋರಿಕ್ವಾಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸ್ವಂತ ಬಳಕೆಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದ್ವಿಚಕ್ರ ವಾಹನ ಹಾಗೂ ಮೋಟಾರು ಕಾರುಗಳ ಬಳಕೆಯೂ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ೨೦೦೬ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲಾಕೇಂದ್ರ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಗುಂಪಿನ ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ೩೧೪೫ ಮೋಟಾರು ಸೈಕಲ್‌ಗಳು, ೩೫೫ ಕಾರುಗಳು, ೭೯ ಆಟೋರಿಕ್ವಾಗಳು, ೧೬೫ ಸರಕು ಸಾಗಿಸುವ ವಾಹನಗಳು ಇತರೆ ೪೩೧ ವಾಹನಗಳು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೨,೩೭೨ ನೋಂದಣಿಗೊಂಡಿದ್ದ ವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ, ಮೋಟಾರು ಸೈಕಲ್ ಹಾಗೂ ಸ್ಕೂಟರು-೯೯೪೯, ಜೀಪು, ೪೩, ಬಾಡಿಗೆ ಕಾರು-೯೩, ಆಟೋರಿಕ್ವಾ-೨೧೯, ಆಮ್ಮಿಬಸ್-೦೯, ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೈಲರ್-೧೩೮೫, ಸರಕು ಸಾಗಣೆ ವಾಹನ-೭೨೦, ಆಂಬುಲೆನ್ಸ್-೦೧ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ವಾಹನಗಳು-೦೪ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಘಟಿಸಿದ ೮೨ ಅಪಘಾತಗಳಲ್ಲಿ ೨೪ ಮಂದಿ ಗತಿಸಿದರೆ, ೧೮೨ ಮಂದಿ ಗಾಯಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂಚೆ ತಂತಿ : ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ೧೬೭೩ರಿಂದ ೧೭೦೪ರವರೆಗೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. "ಅಂಚೆ" ಎಂಬ ಪದವು ಹಂಸ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶವಾಗಿದೆ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಯೋಜನೆಯು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಅಂಚೆ ಹರಿಕಾರ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರಿಂದ ಎಂಟು ಇಲಾಖೆಗಳು (ಅಠಾರ ಕಛೇರಿ) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು. ಸಂದೇಶ ರವಾನೆ ಮಾಡುವ ರಾಹುತ(ಕುದುರೆ ಸವಾರ)ರು ತ್ವರಿತ ರವಾನೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು.

೧೯೧೬-೧೭ರ ವೇಳೆಗೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಗಳಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ೧೯೨೫-೨೬ರ ವೇಳೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೫೬ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಚ್.ಡಿ. ಕೋಟೆ, ಅಂತರಸಂತೆ, ಹಂಪಾಪುರ ಮತ್ತು ಸರಗೂರುಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಚೆಕಚೇರಿಗಳಿದ್ದವು.

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಮೊದಲು ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ತಂತಿ ವೃತ್ತವು ೧೯೬೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧ರಂದು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ೧೯೭೩ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಭಾಗವು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಯಿತು. ೧೯೭೯ರಿಂದ ನಂಜನಗೂಡು ಉಪವಿಭಾಗವು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ, ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲ, ತಿ.ನರಸೀಪುರ, ಸರಗೂರು, ಯಳಂದೂರು, ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ನಂಜನಗೂಡುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ೧೯೮೭ರ ಅಂಕಿ ಅಂಶದ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಉಪ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು, ೪೪ ಶಾಖಾ ಕಛೇರಿಗಳು ಇದ್ದು, ಒಟ್ಟು ೪೮ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೯ ಅಂಚೆಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ಮೂರು ತಂತಿ ಕಚೇರಿಗಳಿದ್ದವು.

ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಈಗ ಪತ್ರ ಸ್ವೀಕಾರ, ವಿನಿಯೋಗದ ಜೊತೆಗೆ ಮೀಡಿಯಾ ಪ್ರೋಸ್ಟ್, ಇ.ಎಂ.ಎಸ್.ಸ್ಟೀಡ್ ಪ್ರೋಸ್ಟ್ ಕಾರ್ಡ್, ರೀಟೈಲ್ ಪ್ರೋಸ್ಟ್, ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಯೂನಿಯನ್ ಮನಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್, ಇ-ಪ್ರೋಸ್ಟ್, 'ಪಿಫ್ ಅಪ್ ಸರ್ವೀಸ್' ಮುಂತಾದ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೋಸ್ಟ್‌ಕಾರ್ಡ್, ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಲೆಟರ್, ಏರೋಗ್ರಾಂ, ಎನ್‌ವೆಲಪ್, ಲೆಟರ್ ಬಾಕ್ಸ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಜಾಹಿರಾತು ಮುದ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಾಹಿರಾತಿಗೆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಡುವ 'ಮೀಡಿಯಾ ಪ್ರೋಸ್ಟ್'ನ ದರಗಳ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.

ಮಾಧ್ಯಮ	ಜಾಹಿರಾತಿನ ಅವಕಾಶ	ಏಕವರ್ಣದ ದರ	ಬಹುವರ್ಣದ ದರ
ಪ್ರೋಸ್ಟ್‌ಕಾರ್ಡ್	೩ ಸಿ.ಎಂ. X ೫ ಸಿ.ಎಂ.	೧೦ ಪೈಸೆ	೨೦ ಪೈಸೆ
ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಲೆಟರ್	೯ ಸಿ.ಎಂ. X ೨.೨೫ ಸಿ.ಎಂ	೧೫ ಪೈಸೆ	೩೦ ಪೈಸೆ
ಏರೋಗ್ರಾಂ	೫.೫ ಸಿ.ಎಂ. X ೪.೨೫ ಸಿ.ಎಂ	೨೦ ಪೈಸೆ	೬೦ ಪೈಸೆ

ಕನಿಷ್ಠ ೧೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆರ್ಟರ್ ನೀಡಬೇಕು. ಅಂಚೆ ವಾಹನಗಳಿಗೆ ೧೦೦೦/- ರೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೈಂಟಿಂಗ್ ವೆಚ್ಚ ರೂ.೫೦೦/- ಅಂಚೆ ಡಬ್ಬಗಳಿಗೆ ರೂ.೧೦೦೦/- ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರೂ.೩೦೦/- ಪೈಂಟಿಂಗ್ ಛಾಜ್. ಈ ಮೀಡಿಯಾ ಪ್ರೋಸ್ಟ್ ಈಗೀಗ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

‘ಇಎಂಎಸ್ ಸ್ಟೀಡ್ ಪ್ರೋಸ್ಟ್’ ಸೇವೆಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯು ತನಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಕೊರಿಯರ್ ಸೇವೆಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಚಾಲನೆಗೆ ತಂದಿದೆ. ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಬುಕಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ‘ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್’ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸಿ ಈಗ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬಹುದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಚೆಪೇದೆಗಳು ಅಂಚೆ ಪತ್ರ ವಿತರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿ, ಅಂಚೆ ಪತ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಅಂಚೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆ ಮಾರುವ ಮತ್ತು ಅಂಚೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಿಸುವ ‘ಪಿಕ್ ಅಪ್ ಸರ್ವಿಸ್’ ಈಗಾಗಲೇ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ‘ವೆಸ್ಟನ್ ಯೂನಿಯನ್ ಮನಿ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್’ ಸೇವೆಯಿಂದಾಗಿ ವಿದೇಶದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಷ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್, ನ್ಯಾಷನಲ್ ಸೇವಿಂಗ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್, ಕಿಸಾನ್ ವಿಕಾಸ್ ಪತ್ರ, ಆರ್.ಡಿ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಕೊರಿಯರ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ಗಳು ಈಗಿನ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ೧೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ಗಟ್ಟಿ ನಂಬಿಕೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರುವ ‘ಅಂಚೆ’ಗೆ ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಯುವ ಚೈತನ್ಯ ಇದೆ.

ದೂರವಾಣಿ : ಖೆಡ್ಡಾ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೮೯೪ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯ ಕಾಕನಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಹುಣಸೂರು ನಡುವೆ ದೂರವಾಣಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಖಾಯಂ ಆದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ೧೯೦೯ರಲ್ಲಿ ಚಾರಿಗೊಳಿಸಿ ೧೯೧೧-೧೯೧೨ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ೨೮-೨-೦೨ರ ವರೆಗೆ ೫೨೧೬ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ದೂರವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿ ೨೯೭೭ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತಂತಿರಹಿತ ೧೦೦೦ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ೧೦ ಮಾರ್ಗಗಳಿರುವ ದೂರವಾಣಿ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ. ದೂರವಾಣಿ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಛೇರಿಗಳಿಗೂ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಇಲಾಖೆಗೂ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ೨೦೦೬ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೪ ದೂರವಾಣಿ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದು, ೩೧೦೫ ಸ್ಥಿರ ದೂರವಾಣಿಗಳು (ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲೈನ್) ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೆಲ್‌ಫೋನ್‌ಗಳು ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೂ ೧೪ ದೂರವಾಣಿ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೇ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೂರವಾಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಾತ್ರ ೨೨೮೮ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸೆಲ್‌ಫೋನ್ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಆಕಾಶವಾಣಿ : ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಎಂ.ವಿ. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಯವರು ೧೯೩೫ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌೧೦ ರಂದು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೇ ಎಂ.ವಿ. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಯವರು. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ೧೯೫೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧ ರಿಂದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೫೫ ರವರೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ೧೯೫೫ರ ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಮೈಸೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಂದ್ರವು ಪ್ರತಿದಿನ ೨೦೦ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಹಾಗೂ ದೆಹಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ, ಉಪನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಾರದಲ್ಲಿ ೨ ಬಾರಿ ೧೫-೦೯-೧೯೪೯ ರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಬಾನುಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಇಲ್ಲ. ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಗೆ ಸಮೀಪದ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ರೇಡಿಯೋ ಸ್ಟೇಷನ್ ಇದೆ. ಇಂದು ಎಫ್.ಎಂ. ರೇಡಿಯೋಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿವೆ.

ದೂರದರ್ಶನ: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನವು ೧೯೫೯ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದರೂ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಅದು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದು, (ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ) ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ. ಬೆಂಗಳೂರು ದೂರದರ್ಶನ ಕೇಂದ್ರವು ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತಾದರೂ ೧೯೮೩ರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಣ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಮಿಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಾಗ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ದೂರದರ್ಶನ ಸೌಲಭ್ಯ ತಾಲೂಕಿಗೂ ಲಭಿಸುವಂತಾಯಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಾಲೂಕಿನಾದ್ಯಂತ ದೂರದರ್ಶನ ಬಳಕೆ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಕೇಬಲ್ ಆಪರೇಟರ್‌ಗಳು ಕೇಬಲ್ ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವೀಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕೇಬಲ್ ಆಪರೇಟರ್‌ಗಳ ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಸಾರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇ. ೮೦ ನಗರವಾಸಿಗಳು ಶೇ. ೬೦ ಗ್ರಾಮೀಣರು ದೂರದರ್ಶನ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ

ಖಾಸಗಿಯವರು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಡೈರೆಕ್ಟ್ ಟು ಹೋಮ್ (DTH) ಸೇವೆಯು ಜನಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಅಂತರಜಾಲ ಸೌಕರ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತಾಗಿದೆ. ಹೋಬಳಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಂಪರ್ಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಂತರಜಾಲ ಸೇವೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್ಕಾರದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಮೈಸೂರು ನಗರದ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ ಹಾಗೂ ಮಂಡಕಳ್ಳಿಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ರೈಲು ಹಾಗೂ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

* * * *